

Бібліятэкар
Каменскай сельскай
бібліятэкі
Алена МУРАШКА
абслугоўвае
сваіх чытачоў —
дану БАНДАРАВУ
з сынам.

Ведаеце, дзе цяпер больш за ўсё чытаюць папярковыя кнігі? У вёсках. Людзі, якія захавалі найбольш блізкую сувязь з прыродай, з зямлёй, не спяшаюцца пераходзіць на электронныя носьбіты інфармацыі і духоўнага пажытку. Не з-за таго, што не ўмеюць карыстацца імі — яны актыўна ўжываюць смартфон, не горш за сваіх дзяцей і сяброў з горада. Але з задавальненнем ідуць у

ЛАЎЦЫ БІБЛІЯТЭЧНЫХ ДУШ

Яна была ўтворана ў 2015 годзе. На той момант у раёне зачынілі тры вясковыя бібліятэкі. Дэмаграфічны спад — галоўны вораг беларускай вёскі. У населеных пунктах, дзе перастаюць нараджацца дзеці, спачатку зачыняюцца дзіцячы садок і школа, потым — пошта і крама. Бібліятэкі, па словах дырэктара Чавускай бібліятэчнай сеткі **Алены МАКСІМОВІЧ**, сыходзяць апошнімі.

І ўсё ж такі, за апошнія пяць гадоў колькасць «храмаў кнігі» у Чавускім раёне ўдалося не толькі захаваць, але на адну адзінку павялічыць. Цяпер у структуры сеткі 16 бібліятэк: дзве ў горадзе (Цэнтральная і дзіцячая), 11 у аграгарадках і тры ў вёсках, чатыры аб'яднаныя ў бібліятэкі-клубы.

Дырэктар Чавускай бібліятэчнай сеткі Алена МАКСІМОВІЧ.

— Бібліятэкары на добрым узроўні выконваюць абавязкі клубнага работніка. Па-першае, нашы спецыялісты — прасунутыя карыстальнікі інфармацыйных тэхналогій, па-другое, нас навучаюць арганізацыі масавых мерапрыемстваў, — упэўнена Алена Максімовіч.

Бібліятэкі-клубы ладзяць дыскатэкі, усе галоўныя святы і аб'ядноўваюць жыхароў вёсак у творчыя групы.

Увогуле, бібліятэкі праводзяць вельмі шмат мерапрыемстваў, і як правіла, з чаюваннем, — дадае дырэктар. — Усе нашы бібліятэкары — жанчыны, добрыя гаспадыні. Мы прывабліваем чытача ўсімі магчымымі спосабамі.

На сяле, у адрозненні ад горада, няма праблемы малой колькасці чытачоў, бо акрамя як у бібліятэку, у многіх вёсках ужо больш няма куды пайсці, кажа кіраўнік установы культуры. Бібліятэчная сетка абслугоўвае каля паловы ўсяго насельніцтва раёна.

ПАСЛЯ ЗАЛАТОГА ВЕКУ

— Мы ганарымся сваёй падпіскай на перыядычныя выданні — на сёння гэта 156 найменняў, напалову — папулярная перыёдыка, на некаторыя выданні — чарга, — расказвае Алена Максімовіч. — Вясковыя бібліятэкі выісваюць каля 25-27 газет і часопісаў.

Самым спрыяльным перыядам у фарміраванні бібліятэчных фондаў кіраўнік раённай структуры называе час рэалізацыі першага этапу Дзяржаўнай праграмы адраджэння і развіцця вёскі. Літаратуру для раёнаў тады закупляла абласная бібліятэка, зыходзячы з іх запянтаў.

свае вясковыя бібліятэкі і няспешна выбіраюць там ужо досыць зачытаныя тамы з класікай або мемуарамі, дэтэктывамі, любоўнымі раманами... І верагодна, яны куды больш за гараджан захавалі ў сваёй душы гармонію і спакой, устойлівую раўнавагу. Гэта я зразумела, калі бліжэй пазнаёмілася з Дзяржаўнай установай культуры «Чавуская бібліятэчная сетка».

У той час усе ўстановы атрымалі камп'ютары.

— Гэта было шыкоўна, — успамінае мая субяседніца. — У нас былі жывыя картатэкі, сфарміраваныя з улікам чытацкіх інтарэсаў. Мы тады закамлектаваліся энцыклапедычнымі выданнямі. Гэта былі залатыя гады для бібліятэк.

Зараз купляць новыя кнігі ў рэгіянальных бібліятэк магчымасцяў няма, але, зрэшты, у Чавусах выкарыстоўваюць любую. Удаецца выкраіць грошы на галіновую літаратуру, кодэксы, у абавязковым парадку раён купляе сацыяльна значную літаратуру. «Белкніга» штогод бясплатна перадае частку не распраданных тыражоў, такім чынам летась Чавускі раён атрымаў каля 200 выданняў. Акрамя таго, раённая сетка актыўна карыстаецца абменнымі фондамі Нацыянальнай і абласной бібліятэкі. Каля 500 кніг (як дэтэктывы, так і зборы твораў класікаў) летась падарылі чытачы. **Дарэчы, класіка карыстаецца павышаным попытам на сяле, таму падараныя зборы твораў савецкіх часоў актыўна выкарыстоўваюцца ў бібліёбусах.**

Бібліятэкі Чавускага раёна маюць магчымасць абслужыць і чытача, вочы якога ўжо дрэнныя памочнікі. Тут маецца багатая картатэка аўдыёвізуальных кніг, фільмаў з аўдыёдэскрыпцыяй (вусным апісаннем візуальнай інфармацыі). Пазалетась удала звярнуліся да выдавецтва «Народная асвета», і атрымалі ў падарунак дзесяць кніг, напісаных шрыфтам Брайля.

НЕ ТОЛЬКІ КНІГА

Кніга, вядома, галоўны аб'ект работы любой бібліятэкі, але сёння яны робяць яшчэ шмат чаго: выходзяць, навучаюць, дапамагаюць наладзіць дыялог паміж уладай і насельніцтвам. Цяпер у чытальнай зале Цэнтральнай бібліятэкі Чавус аформлена выстава-экспазіцыя, прысвечаная 75-годдзю Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. Тут абсталяваны цэнтр прававой інфармацыі і раз на месяц вядзе бясплатны прыём натарыус.

За ўласныя сродкі бібліятэка набыла фотапрынтары, ламінатар, перфабіндар, разак, што дазваляе выконваць платныя паслугі. Бібліятэка мае невялікую крамку з уласнымі вырабамі. Летась устаноўва зарабіла больш за 20 тысяч рублёў.

Чавуская бібліятэчная сетка — удзельнік міжнароднага праекта «Агульны горад» («Камгар», фінансуецца Еўрапейскім саюзам), які быў рэалізаваны ў 2018—2019 гадах на тэрыторыі трох гарадоў: Баранавічы, Магілёў і Чавусы. У рамках праекта добраўпарадкаваны гарадскі парк, а бібліятэка атрымала шэсць тысяч еўра, на якія купіла мэблю, камп'ютары, каларовы прынтар, абсталявала «Зялёны інфармацыйны цэнтр» і распрацавала «Зялёную карту» горада.

У чытальнай зале Цэнтральнай бібліятэкі збіраюцца на свае пасяджэнні два клубы — «Краязнавец» для падлеткаў і «Хрызонтэма», які аб'ядноўвае жанчын ва ўзросце «залатой восені».

ФАРПОСТЫ ДУШЫ

і гэта — сур'ёзная праблема. Мы спрабуем дапамагчы».

Падчас канікул і святочных дзён бібліятэка працуе з дзецьмі і маладымі людзьмі, якія маюць асаблівасці развіцця.

«ЗАЎСЁДЫ ВЕДАЛА, ДЗЕ ЯЕ МОЖНА ЗНАЙСЦІ»

З горада мы адпраўляемся ў дзве вясковыя бібліятэкі.

Каменская налічвае 63 гады сваёй гісторыі, і таму, што гісто-

Цэнтральная і дзіцячая бібліятэкі ў Чавусах справілі наваселле і ўтульна размясціліся ў нядаўна адкрытым пасля рэканструкцыі раённым Доме культуры.

Чавуская бібліятэчная сетка супрацоўнічае з Калінінградскай дзіцячай бібліятэкай і з бібліятэкай у горадзе Зеленаградску Калінінградскай вобласці. Сяброўства з апошняй пачалося дзякуючы актыўнаму чытачу і аўтару кнігі «Доўг» Васілю Іосіфавічу Чарнову, ветэрану Вялікай Айчыннай вайны, які ў складзе 385 стралковай дывізіі вызваляў Чавусы. Ужо двойчы госці з Зеленаградска прыязджалі ў Чавусы, тры разы паміж бібліятэкамі праводзіліся тэлемасты. Летась бібліятэкі ладзілі конкурс сярод школьнікаў на лепшае даследаванне пра герояў вайны — беларусаў, якія ваявалі ў Расіі. Сёлета плануецца заахвоціць дзяцей знайсці сведчанні, якія адлюстроўваюць жыццё і ваенную гісторыю савецкіх салдат, якія прымалі ўдзел ва Усходне-Прускай стратэгічнай аперацыі (з 13 студзеня па 9 мая 1945 года).

«0+» ДАЎНО ЎЖО НОРМА

У дзіцячую бібліятэку Чавус цягам года прыходзіць каля паўтары тысячы чытачоў — не толькі мясцовыя дзеці, але і тыя, хто прыязджае летам на канікулы з усяго былога Савецкага Саюза. А яшчэ бацькі, настаўнікі, кіраўнікі дзіцячых гурткоў.

«Ёсць маладыя бацькі, якія бяруць кнігі для чытання трохмесячным немаўлятам, — не хавае гонару **загадчыца дзіцячай бібліятэкай Таццяна ФІЛІПЕНКА**. — Сувязі з нашай бібліятэкай семі перадаюць з пакалення ў пакаленне. Напрыклад, калісьці да нас сваіх дзяцей прыводзіла Тамара Аркадзеўна Ісаенка, а цяпер яна прыводзіць сваіх унукаў. Некаторых бацькоў мы ведаем з іх школьных часоў».

Гэтыя сувязі падтрымліваюцца і тэматычнымі сустрэчамі з салодкім сталом. Дзяцей малодшага школьнага ўзросту збірае і прывучае да здаровага ладу жыцця клуб «Вітамінка», аматараў сямейнага чытання — аб'яднанне «Кніжны выхадны».

Тут робяць усё магчымае, каб улюбіць сучасных дзяцей у папярковую кнігу. Яшчэ адна актуальная праблема — адарванасць сучаснай моладзі ад роднай мовы. «Вельмі сумна, калі маладыя бацькі прызнаюцца, што не ўмеюць размаўляць на беларускай мове, — з горыччу кажа Таццяна Філіпенка. — Іх дзеці таксама зусім не разумеюць беларускай мовы,

рыя гэта слаўная, ёсць не адно сведчанне».

Тут мы пазнаёміліся з **маці алімпійскай чэмпіёнкі Дынары Алімбекавай Ірынай ХІТРОВАЙ**. «Дынара ў гэтай бібліятэцы калісьці прападала. Я заўсёды ведала, дзе яе і сына можна знайсці, — з цёплай усмешкай успамінае Ірына Аляксандраўна. — Самі ведаеце, калі жывеш у вёсцы,

Загадчык аддзела абслугоўвання Цэнтральнай бібліятэкі горада Чавусы Лілія КАЛІНІНА (злева) і бібліёграф Ганна БЯСПЕРСТАВА.

клопату шмат, і дзеці большую частку часу пакінутыя самі сабе. Але ў нас тут такая завяздзёнка — дзеці часта ходзяць у бібліятэку і клуб, тут усё ў адным будынку. Калі яны не на другім паверсе, значыць — на першым. Іх тут захапляюць: увесь час нейкія гурткі, дзеці нешта вырабляюць, маляюць, бісерам вышываюць і да таго падобна».

У бібліятэцы ёсць невялікая экспазіцыя, прысвечаная Дынары, з яе асабістымі рэчамі і аўтографам. І альбом, у якім захоўваюцца дзіцячыя фатаграфіі знакамітай біятлісткі тут, у сценах бібліятэкі, калі яна яшчэ падлеткам была ўдзельніцай клуба «Сябры лесу».

Любая бібліятэка ў вёсцы, акрамя абслугоўвання чытачоў, дапамагае старшыні сельскага Савета ў абходзе двароў, абмерах зямлі, удзельнічае ў перапісе насельніцтва, выбарах, даглядае воінскія пахаванні. У Чавускім раёне больш за 100 помнікаў і пахаванняў часоў апошняй вайны, яны замацаваны за бібліятэкамі, клубамі і школамі раёна.

— Гэта правільна, — лічыць Алена Максімовіч. — У нашым раёне ішлі бязлітасныя баі, цяпер кожнае лета пошукавікі знаходзяць невядомыя раней пахаванні салдат, перахоўваюць, на перапахаванні прыязджаюць сваякі загінулых воі-

наў з усіх канцоў былога Савецкага Саюза — і нам не сорамна за стан салдацкіх магіл перад імі.

«У АСНОЎНЫМ У МЯНЕ ЧЫТАЮЦЬ СЕМ'ЯМІ»

У аграгарадку Вусце будынак культурна-спартыўнага цэнтра, у якім знаходзіцца бібліятэка, быў пабудаваны ў рамках Праграмы адраджэння і развіцця сяла 10 гадоў таму.

Бібліятэкар **Святлана АНІКЕЕВА** кажа пра сваю працу так, як расказваюць пра ўласную сям'ю.

— Ён у мяне самы лепшы, — гэта пра фонд дзіцячай літаратуры. — У мяне ёсць чытачы, якія чытаюць запоем, я іх усіх магу назваць па імёнах. У асноўным у мяне чытаюць сем'ямі. Калі чытае бабуля, то чытаюць і дзеці, і ўнукі. Стараюся раз на месяц наведваць пенсіянераў у аддаленых вёсках, а гэта кіламетраў за 15 адсюль.

— Святлана Міхайлаўна — чалавек з вельмі актыўнай жыццёвай пазіцыяй, — умешваецца ў нашу размову **мастацкі кіраўнік культурна-спартыўнага цэнтра Таццяна КАРАЛЕНКА**. — Гэта наш памочнік ва ўсім, а галоўнае — у метадычнай рабоце. Яна яшчэ — вясковы стараста і дэпутат.

Сама бібліятэкар пастаралася перавесці размову на жанчыну, якая вжжа сурвэтку, звяртаючы маю на па схеме ў часопісе: «Наталля Леанідаўна Гушчына — зубны ўрач і наша чытачка, якой я вельмі ўдзячна, яна дае свае вырабы для афармлення выставак, актыўна чытае і дорыць кнігі ў бібліятэку. А яшчэ яна — цудоўны кулінар».

Самая любімая катэгорыя чытачоў у гаспадыні Вусцянскай біблія-

тэкі — дзеці. Каб пазнаёміць іх з кнігай бліжэй, яна ладзіць масавыя мерапрыемствы, праводзіць гутаркі, віктарыны. «Уся работа пабудавана з клубам і амбулаторыяй, — раскрывае асаблівасці грамадскага жыцця аграгарадка бібліятэкар. — Я працую па праграме «Да кнігі і чытання праз вольны час і адносіны». У мяне там тры блокі...».

— А яшчэ Святлана Міхайлаўна ідзе ў краму, купляе за свае грошы печыва і цукеркі і ладзіць для дзетак салодкі стол, — дадае Таццяна Караленка.

— І не толькі я, яны таксама прыходзяць са сваімі, — папраўляе Святлана Анікеева. — Мы робім і Спас, і Купалле, і Калядкі...

— Калядкі — гэта любімае мерапрыемства ў нашых дзяцей! — падхоплівае жыхарка Вусця.

Напрыканцы размовы мы задалі пытанне: чым бібліятэка з'яўляецца для сучаснага сяла?

«Скажу менавіта пра нашу тэрыторыю, — пасля невялікага роздуму адказала Святлана Анікеева. — Нехта тут атрымлівае духоўны пажытак, нехта прыходзіць проста паразмаўляць, адвесці душу. Атрымліваецца, што я і псіхалаг, і... ну не ведаю. Некага трэба і прыструніць». (Смяецца.)

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.
Фота Таццяны ТКАЧОВАЙ.
Чавускі раён.